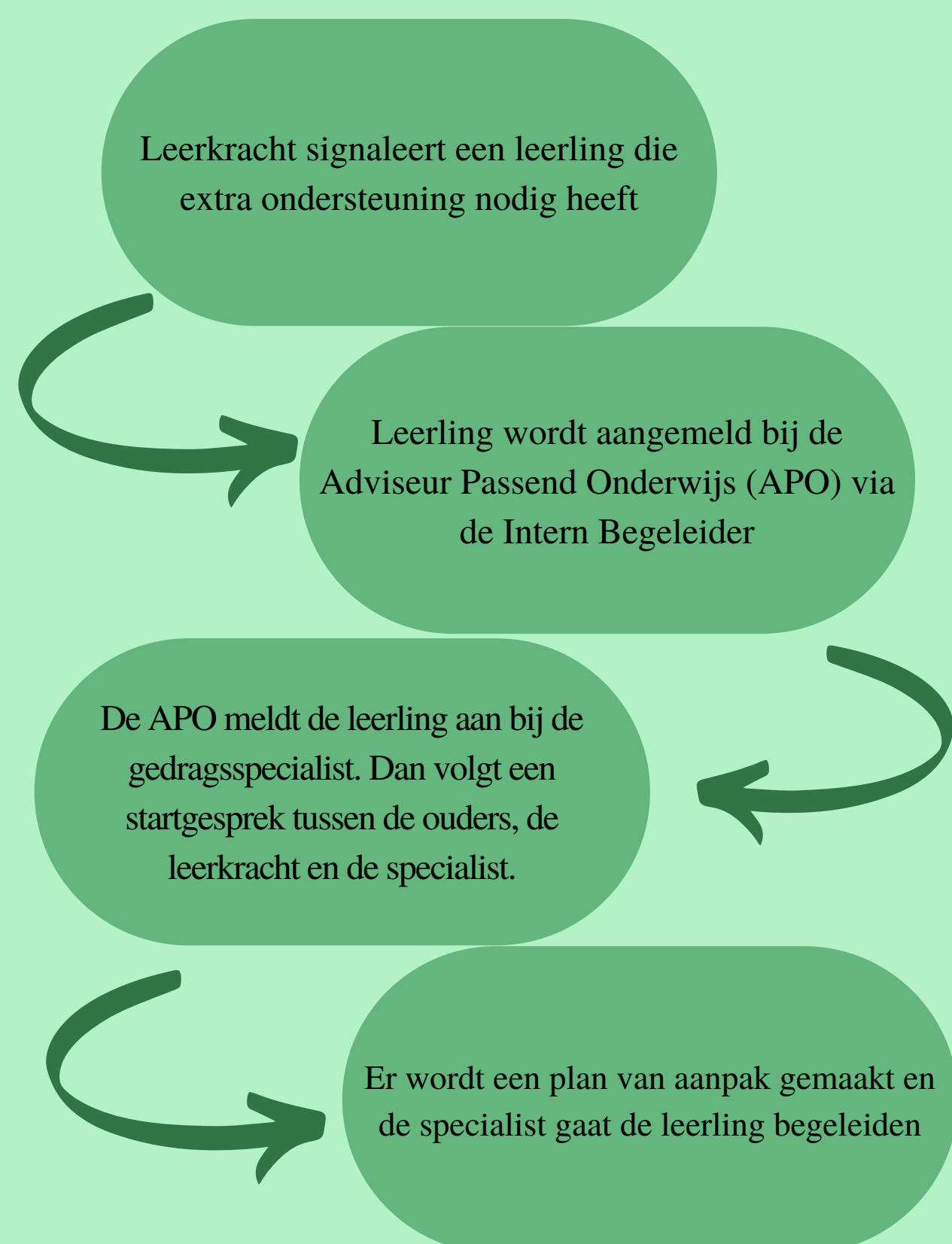

STAGE-ENVIRONMENT FIT IN HET BASISONDERWIJS

Hoe zorgen gedragspecialisten middels een gedragsinterventie voor een verbetering in schoolse aanpassing van gedragsmoeilijke leerlingen?

Saran Hietbrink - 11909803
Universitaire Pabo van Amsterdam

Werkwijze gedragspecialisten

Inleiding

Sinds de komst van passend onderwijs in 2012 en de toevoeging van de zorgplicht van scholen in 2014, is er in diverse nationale rapporten (Smeets et al., 2015; Van der Woud & Beliaeva, 2015) naar voren gekomen dat leerkrachten moeite ervaren in de omgang met gedragsmoeilijke leerlingen. Om leerkrachten te ondersteunen bij het lesgeven aan gedragsmoeilijke leerlingen hebben STAIJ gezocht naar een manier waarop leerlingen begeleid kunnen worden op zorgniveau drie. Binnen STAIJ zijn gedragspecialisten aangesteld die individuele leerlingen binnen scholen begeleiden door middel van een gedragsinterventie. Anekdotisch bewijs suggereert dat deze werkwijze effectief blijkt. Echter ontbreekt hiervoor nog wetenschappelijk bewijs.

Onderzoeksvraag

In hoeverre blijkt de werkwijze van de gedragspecialisten effectief in het bevorderen van het sociaal-emotioneel gedrag en de leerkracht-leerling relatie en welke factoren dragen bij aan de effectiviteit?

Methode

Participanten

Aan dit onderzoek hebben 5 leerlingen ($n = 5$) van gemiddeld 5,2 jaar oud ($SD = 1,94$, range 4 - 9). De leerlingen die meededen zijn om verschillende redenen aangemeld. Leerling 1 en 3 zijn aangemeld vanwege externaliserend probleemgedrag en leerling 2, 4 en 5 wegens internaliserend probleemgedrag.

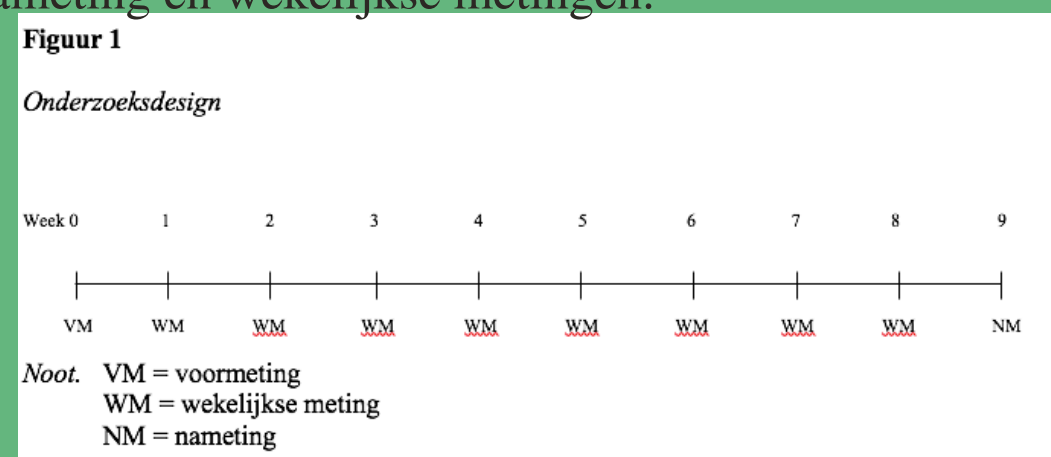
Meetinstrumenten

Voor deze vragenlijst is gebruik gemaakt van verschillende gevalideerde vragenlijsten:

- De Nederlandse versie van de Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ; Van Widenfelt et al., 2003)
- De verkorte versie van de Leerkracht-Leerling Relatie Vragenlijst (LLRV; Koomen et al., 2012)

Onderzoeksdesign

In Figuur 1 is het onderzoeksdesign weergegeven. Hierin is zichtbaar dat huidig onderzoek bestaat uit een voor- en nameting en wekelijkse metingen.

Discussie

- Voorafgaand aan het onderzoek is een meetinstrument ontwikkeld voor leerlingen boven de zes. Echter is maar een van de participanten boven de zes jaar oud. Er is daarom voor gekozen om uitsluitend de leerkrachtrapportage te gebruiken.
- Daarnaast is het interpreteren van de data complex geworden door missende data, zoals de voormeting bij leerling 4 en missende wekelijkse metingen.

Literatuur

- Koomen, H. M. Y., Verschuere, K., van Schooten, E., Jak, S., & Pianta, R. C. (2012). Validating the Student-Teacher Relationship Scale: Testing factor structure and measurement invariance across child gender and age in a Dutch sample. *Journal of School Psychology, 50*, 215–234. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2011.09.001>
- Smeets, E., Ledoux, G., Regtvoort, A., Felix, C., & Mol Lous, A. (2015). Passende competenties voor passend onderwijs: Onderzoek naar competenties in het basisonderwijs. ITS.
- Van Widenfelt, B. M., Goedhart, A. W., Treffers, P. D. A., & Goodman, R. (2003). Dutch version of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *European Child & Adolescent Psychiatry, 12*(6), 281–289. <https://doi.org/10.1007/s00787-003-0341-3>
- Van der Woud, L., & Beliaeva, T. (2015). Rapportage onderzoek passend onderwijs. Utrecht, Nederland: DUO onderwijsonderzoek.

Onderzoekresultaten

Leerling 1

De leerling (jongen, 4 jaar) is aangemeld wegens externaliserend probleemgedrag. Er is geen klinisch relevant gemeten na afloop van de interventie.

Leerling 2

De leerling (jongen, 4 jaar) is aangemeld vanwege grote moeite met stilzitten en het afmaken van werk (externaliserend probleemgedrag). Bij deze leerling is geen klinisch relevant effect gemeten op sociaal-emotioneel gedrag. Overigens is er wel een significant negatief effect gemeten op de mate van conflict (-2,81) in de leerkracht-leerling relatie.

Leerling 3

De leerling (jongen, 4 jaar) is aangemeld wegens internaliserend probleemgedrag (onzekerheid en moeite met doorzetten). Bij deze leerling heeft de interventie geresulteerd in een afname van externaliserend probleemgedrag (1,06) en een significant verschil in internaliserend gedrag (3,24) en pro-sociaal gedrag (3,29). Ook is er bij deze leerling een afname in nabijheid (2,61) en een afname in afhankelijkheid (2,48) gevonden.

Leerling 4

Deze leerling (jongen, 5 jaar) is aangemeld vanwege internaliserend probleemgedrag. Wegens missende data is er voor deze leerling geen effect berekend.

Leerling 5

Deze leerling (jongen, 9 jaar) is aangemeld vanwege een achterlopende sociaal-emotionele ontwikkeling. De specialist geeft aan dat hij daarom moeite heeft met contact met klasgenoten. Bij deze leerling is er een significante afname gemeten op externaliserend gedrag door de leerkracht (3,18) en leerling (2,39). De leerkracht heeft ook een significant verschil gerapporteerd op internaliserend probleemgedrag (-2,09). Bij deze leerling is geen klinisch relevant effect gemeten in de leerkracht-leerling relatie.

Tabel 1
Effect in sociaal-emotioneel gedrag

Leerling	Externaliserend			Internaliserend			Pro-sociaal		
	M1	M2	RCI	M1	M2	RCI	M1	M2	RCI
1	2,9	3,2	-0,80	1,6	2,3	-1,62	5,0	4,4	1,64
2	3,9	3,9	0,00	1,8	1,9	-0,23	3,2	3,2	0,00
3	1,9	1,5	1,06	3,1	1,7	3,24*	4,2	3,0	3,29*
4				1,8	1,5				
5*	3,9	3,5	3,18*	2,7	3,6	-2,09*	3,2	3,6	-1,10
5*	3,6	2,7	2,39*	2,6	2,5	0,23	4,4	4,4	0,00

Noot: RCI = Reliable Change Index; M = Meetmoment
* = leerkrachtrapportage; ° = leerlingrapportage
* significant -1,96 ≤ RCI ≤ 1,96
(-) = Negatief effect

Tabel 2
Effect in leerkracht-leerling relatie

Leerling	Nabijheid			Conflict			Afhankelijkheid		
	M1	M2	RCI	M1	M2	RCI	M1	M2	RCI
1	4,6	4,4	0,65	1,6	1,4	0,70	2,2	1,8	1,24
2	4,4	4,8	-1,31	2,8	3,6	-2,81*	1,6	1,0	1,86
3	4,6	3,8	2,61*	1,2	1,0	0,70	3,2	2,4	2,48*
4				5,0	1,0				
5	4,2	4,6	-1,27	3,0	3,2	-0,66	3,8	4,0	-0,56

Noot: RCI = Reliable Change Index; M = Meetmoment
* significant -1,96 ≤ RCI ≤ 1,96
(-) = negatief effect

Tabel 1 illustreert de effecten op Sociaal-Emotioneel gedrag. Daarnaast is in Tabel 2 zichtbaar wat het effect is geweest op de Leerkracht-Leerling relatie.

Conclusie

- De resultaten van deze *case study* leveren in beperkte mate bewijs voor de effectiviteit van de werkwijze van de gedragspecialisten van STAIJ.
- Wegens de omvang van dit onderzoek ($n = 5$) en de diverse werkwijzen van de specialisten kan er op basis van huidig scriptie moeilijk een conclusie worden getrokken.